

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Dołhy

SSA del. do SN Dariusz Czajkowski

Protokolant Barbara Kobrzyńska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Jerzego Engelkinga,

w sprawie **C. S.**

dot. wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 listopada 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanej w trybie art. 521 § 1 kpk

od wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 27 marca 2012 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego

z dnia 13 grudnia 2011 r.,

p o s t a n o w i ł:

I oddala kasację;

II obciąża Skarb Państwa wydatkami poniesionymi przez Sąd Najwyższy, związanymi z rozpoznaniem kasacji.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy, wyrokiem łącznym z 13 grudnia 2011 r., połączył orzeczone wobec C. S. za przestępstwa popełnione w 2005 r. wyrokami Sądu Rejonowego w G. z 24 października 2008 r. i 20 lutego 2009 r. dwie kary jednostkowe po 6 miesięcy pozbawienia wolności z dobrodziejstwem określonym w art. 69 k.k., których wykonanie zarządził postanowieniem z 6 września 2011 r., w jedną bezwzględną karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 572

k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznym wyroku Sądu Rejonowego w G. z 1 marca 2011 r.

Sąd Okręgowy, po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2012 r. apelacji obrońcy, zmienił pierwszoinstancyjny wyrok łączny przez warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej na okres próby 2 lat, a w pozostałym zakresie utrzymał go w mocy.

Kasację od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego w całości na niekorzyść skazanej złożył w trybie art. 521 § 1 k.p.k. Prokurator Generalny. Zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, to jest art. 89 § 1 k.k., polegające na warunkowym zawieszeniu wykonania kary łącznej 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej przez sąd pierwszej instancji w następstwie połączenia jednostkowych kar pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację obrońca skazanej zażądał pozostawienia jej bez rozpoznania jako niedopuszczalnej, ewentualnie, z daleko posuniętej ostrożności procesowej, oddalenia skargi jako oczywiście bezzasadnej.

Kasację poparł obecny na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie, mimo że sąd odwoławczy – przyjmując koncepcję umożliwiającą w wyroku łącznym warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej, gdy żaden z jednostkowych wyroków wydanych za poszczególne przestępstwa nie zawierał rozwiązania przewidzianego w art. 69 k.k. lub gdy przed ferowaniem wyroku łącznego zmieniono prawomocnie kategorie skazań jednostkowych przez zarządzenie wykonania kar (zob. wyr. SN z 11 marca 2010r., V KK 364/09, R- OSNKW 2010, poz. 557)- nie wywiązał się z ustawowej powinności umotywowania zastosowanej konstrukcji prawnej (art. 457 § 3 k.p.k.). Wskazany niedostatek uzasadnienia wyroku sądu *ad quem* nie został jednak podniesiony jako zarzut kasacyjny, a zatem – w myśl art. 536 k.p.k. – nie podlegał rozważeniu.

Rozpocząć trzeba wywody od przypomnienia treści art. 89 § 1 k.k. – w brzmieniu ustalonym przez ustawę z 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589), która weszła w życie 8 czerwca 2010 r. – według którego w razie skazania za

zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k. Zacytowany przepis z Rozdziału IX Kodeksu karnego był wielokrotnie interpretowany w różnych kontekstach, ale dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy kluczowe znaczenie miała odpowiedź na pytanie: czy w świetle zawartej w nim treści normatywnej dopuszczalne jest warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej, gdy wszystkie kary jednostkowe orzeczone zostały bez warunkowego zawieszenia? Na przestrzeni lat w judykaturze i doktrynie prezentowano w tej mierze diametralnie rozbieżne zapatrywania prawne.

Pierwszą grupę poglądów, wyartykułowanych w szeregu orzeczeniach (zob. dwa zd. odr. do uchw. SN z 21 listopada 2001 r., I KZP 14/01, OSNKW 2002, z. 1 – 2, poz. 1; post. SN z 3 października 2005 r., V KK 128/05, OSNKW 2005, z. 12 poz. 119; wyr. SN z 16 stycznia 2009 r., IV KK 273/08, R-OSNKW 2009, poz. 125) i w literaturze przedmiotu (zob. A. Marek: Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010, s. 265; J. Giezek [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, red. J. Giezek, Warszawa 2012, s. 562; T. Bojarski [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. T. Bojarski, Warszawa 2012, s. 206 – 207; P. Hofmański, L.K. Paprzycki [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. M. Filar, Warszawa 2012, s. 492), sprowadzić można do tezy, że warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej wymierzonej w wyroku łącznym na podstawie kar jednostkowych, z których żadna nie została warunkowo zawieszona, nie jest możliwe. Zwolennicy takiego ujęcia wykładniczego art. 89 § 1 k.k. odwołują się przede wszystkim do wniosków wykładni językowej. Akcentują też, że odmienne podejście oznaczałoby zgodę na nieuprawnioną ingerencję w orzeczenia wydane przez inne sądy, w dodatku przez sąd, który dysponowałby mniejszą wiedzą o poszczególnych czynach i samym sprawcy.

Zgoła inny punkt widzenia wyraził Sąd Najwyższy uchwałą składu 7 sędziów z 21 listopada 2001 r., I KZP 14/01, stwierdzając, że przepis art. 89 § 1 k.k. nie zawiera żadnego kategorięcznego sformułowania, nakazującego wnioskować, iż do warunkowego zawieszenia kary łącznej konieczne jest, aby w każdym układzie procesowym chociaż jedna z kar jednostkowych została orzeczona z warunkowym zawieszeniem wykonania (zob. OSNKW 2002, z. 1 s. 7) Stanowisko to zyskało wsparcie części nauki (zob. P. Kardas [w:] Kodeks karny. Część ogólna.

Komentarz, red. A. Zoll, Warszawa 2012, s. 1141; G. Rejman [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, red. G. Rejman, Warszawa 2000, s. 1227; M. Siwek: Glosa do wyr. SN z 12 kwietnia 2011r., V KK 74/11, LEX/el. 2011; J. Raglewski: Kontrowersje związane z orzekaniem kary łącznej na tle Kodeksu karnego, P. i P. 2003, nr 5, s. 82 – 93, tenże: Glosa do post. SN z 3 października 2005 r., OSP 2006, z. 7 – 8, poz. 94).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym mniejszą sprawę opowiedział się za drugim poglądem, uznając, że gramatyczna wykładnia art. 89 § 1 k.k. wcale nie stoi na przeszkodzie, aby w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, nawet gdy żaden z wyroków wydanych za poszczególne przestępstwa kar jednostkowych nie zawiesił. Przeciwnie z brzmienia komentowanego przepisu wynika wprost jedynie możliwość warunkowego zawieszenia wykonywania kary łącznej powstałej z połączenia kar jednostkowych o charakterze bezwzględnym i tych orzeczonych z warunkowym zawieszeniem wykonania, natomiast brak w nim zapisu o tym, że niezbędną przesłanką warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej jest istnienie choćby jednej kary jednostkowej orzeczonej z dobrodziejstwem rozwiązania przewidzianego w art. 69 k.k. Trafnie zwrócono w piśmiennictwie prawniczym uwagę, że ustawodawca, gdyby chciał ograniczyć stosowanie instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary, mógłby posłużyć się tu np. zwrotem: „sąd może warunkowo zawiesić wykonywanie kary łącznej jedynie wówczas...”, tak jak uczynił to, posługując się kategorycznymi sformułowaniami, np. w art. 58 § 1 k.k. („tylko wtedy, gdy”) czy w art. 77 § 1 k.k. („tylko wówczas, gdy”).

Prawo karne bez wątpienia stanowi pewną zamkniętą całość, co m. in. oznacza, że o każdym zachowaniu stron i organów procesowych, o których traktuje, da się powiedzieć, iż jest ono albo nakazane, albo zakazane, albo dozwolone. W związku z tym wolno, a nawet należy, przy interpretacji przepisów tej dziedziny prawa sięgnąć po topos prawniczy zwany argumentem z zupełności (*argumentum a completudine*): „co nie jest nakazane lub zakazane, jest dozwolone”. Przekładając przytoczoną regułę na rozważaną kwestię, uprawnione jest stwierdzenie: skoro w art. 89 § 1 k.k. w razie łączenia bezwzględnych kar jednostkowych nie jest nakazane orzekanie bezwzględniej kary łącznej i nie jest zakazane orzekanie kary łącznej z warunkowym zawieszeniem, to oznacza, że

dozwolone jest w takim układzie ferowanie w wyroku łącznym kary łącznej z dobrodziejstwem warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Nasuwa się w tej sytuacji nieodparty wniosek, że kształtowanie w wyroku łącznym kary łącznej, gdy podlegają łączeniu jedynie kary o charakterze bezwarunkowym, następuje nie wedle zasad określonych w art. 89 k.k., ale stosuje się tu rozwiązania przewidziane w art. 85 – 88 k.k., natomiast kwestię warunkowego zawieszenia kary łącznej rozstrzyga się w płaszczyźnie wymogów zawartych w art. 69 k.k. W żadnym też razie przedstawionego podejścia nie wyklucza treść art. 85 k.k., który określa przesłanki tzw. realnego zbiegu przestępstw i stanowi, że wymierzenie kary łącznej warunkowane jest orzeczeniem za przestępstwa jednostkowe kar tego samego rodzaju albo innych podlegających łączeniu. Jest oczywiste, że kara podlegająca wykonaniu oraz taka sama kara orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania są karami tego samego rodzaju, a różnią się tylko odmienną formą ich wymiaru.

Zaprezentowany punkt widzenia na językowy sens art. 89 §1 k.k. znajduje silne wsparcie w regułach wykładni systemowej, jako że współgra on już to z zasadą humanitaryzmu, (art. 3 k.k.), już to z zasadą procesową trafnej reakcji karnej (art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k.). Nietrudno wyobrazić sobie, jak łatwo mogłoby dojść do pogwałcenia tych zasad, gdyby przy łączeniu skazań tylko na bezwzględne kary pozbawienia wolności sądy rygorystycznie wykluczały możliwość orzekania w wyroku łącznym kar z warunkowym zawieszeniem ich wykonania (oczywiście nie przekraczających 2 lat), mimo że w stosunku do sprawcy istniałaby w stopniu ewidentnym pozytywna prognoza kryminologiczna, np. wysnuta z jego wyjątkowo ekspiacyjnego zachowania się po zapadnięciu wyroków jednostkowych.

Również dyrektywy wykładni funkcjonalnej przemawiają za trafnością przyjętego rozumienia znaczenia art. 89 § 1 k.k. Warto zasygnalizować tu, że celem regulacji wymienionego przepisu nie jest to, aby sąd wydający wyrok łączny nie był mocen w sytuacji zgoła szczególnej tak ukształtować karę łączną, aby jej rozmiar nie kolidował z powszechnie akceptowanymi normami moralnymi oraz zasadami sprawiedliwości i słuszności.

Sumując: treść art. 89 § 1 k.k. nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu wyrokiem łącznym kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w sytuacji, gdy łączeniu podlegają jedynie kary o charakterze bezwzględnym.

W tych warunkach Sąd Najwyższy – powstrzymując się z racji ograniczenia wynikającego z art. 523 § 1 *in fine* k.p.k. od wypowiedzi na temat współmierności kary łącznej orzeczonej zaskarżonym wyrokiem – oddalił kasację (art. 537 § 1 k.p.k.). Wydatkami poniesionymi przez Sąd Najwyższy, związanymi z rozpoznaniem kasacji Prokuratora Generalnego, obciążono Skarb Państwa po myśli art. 638 k.p.k.